

С О В Е Т Т У Р Г У З У Г

Чер-Чер Советтериниң сессияларының материялдарындан

КУЛЬТУРА-ЧЫРЫДЫШКЫН АЛБАН ЧЕРЛЕРИНИҢ АЖЫЛЫН ЭКИЖИДЕР

Культура-чырымдышкын албан черлериниң ажалы улам экижидерге хол...

Олар черлериниң шутуру-биле лекциялар почулагалары, айтырар болгаш харым...

Маяза долбоштары культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында...

Культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында улут четистер барып сессияларда...

Маяза долбоштары культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында улут четистер барып сессияларда...

Сталин атыг колхозта культура-массаж ажы дика четпес тургустунгаа...

Оз четистерини уутууларынча утлаган шиттирив район Советиниң сессия...

МАССА-БИЛЕ ХАҖЫЛЗАНЫ БЫҖЫЛААР

Чер-чер Советтериниң сонгулазар болгашында бээр отчеттүг үе иштинде Чаа-Хөл райкусокунун чоруду келген ажы...

Акса эт-херекселдер лотерезаның чедикшиккери

РСФСР-ниң февральда үндүргөн акса эт-херекселдер лотерезы чор отууда улут чедикшиккери бээр турар. Март 21-ге чедир 654 миллион рубльдиң билеттери тараттылар.

Ставрополь крайына, Костром, Калининград, Курган, Пензен, Рязань, Саратов, Тува областарына чамдык хоорайларында болгаш районларыда РСФСР-ниң Сан Министерствозундан алганы бүтүлөткө билеттери бирүн таралып сатылган.

Москвалга болгаш Москва областа 90 миллион рубльдиң акса эт-херекселдер лотерезаның билеттери, Ленинградка болгаш Ленинград областа — 40 миллион рубльдиң, Свердловск болгаш Свердловск областа — 25 миллион рубльдиң, Кемерово областа — 19 миллион рубльдиң, Краснояр крайга — 15 миллион рубльдиң, Башкыр болгаш Татар АССР-дегиз-түс-тузуна 12 миллион рубльдиң билеттери сатылган.

Акса эт-херекселдер лотерезаның садырм уртучулар турар.

500 рубльдиң номун тараткан

Чаа-Хөл районунун «Тере-Ал» көзө ажыл-агый артелинин почтамчы эш Дочка Чечек колхозчуларын чыгырларын, чага бижектерин сазт чокка чедирин берип, чаа союуларын номчу берип турар. Почтамчы хей-интинин ажылында бая илкендей киржи турар.

Январь-февральда нок таратылганга хуралчы киржин, 500 акым рубльдиң ашы-бүрү номнарын таратып саткан.

Б. ШОҢҢ.

соода болуп эрткен пленумдарының төдүтүг шиттирлерин амырларга боттамырлар талазы-биле боттут чедикшиккери болганын сессия демдегелген. Көзө Советтериниң органнзас-массаж ажылын экижидерге уланган чамдык хемчегелерин райкусокун чорудуп келген илкендей тодаргай чугаалаан.

Райкусокунун болгаш көзө Советтериниң депутаттар-биле болгаш доктаамал комиссиялар-биле ажылында четистерини уутууларын айтыртыларынга сессияның киржикчилери кичөөгөй салган. Олар четистериниң тодаргай фактыларын илкендей шүтүчүлөөр.

Эрткен чылын районун 4 көзө Советтериниң Кара-Тал, Чаа-Хөл, Бузун-Терек көзө Советтер сессиялар чымылдыр хуусаларын сагылаан. Сессияларын белеткел чокка чымылдыр тургулаан. Ажылчы чоннарын хураалары чымылдыр турарын чугаалаан Чаа-Хөл, Кара-Тал көзө Советтериниң даргалары эштер Сараалай, Хайдын олар үелел көрүбей турарлар.

Район Советиниң болгаш көзө Советтериниң депутаттарын аразында боттарын сонгуучуларын мурунуга отөдүм бербей турарлар ам-да бар. Шыагы район Советиниң 3, көзө Советтериниң 8 депутаттары сонгуучуларын (бээр боттарын депутат ажыл-чорудулаганын дугайында отөдүм сонгуучуларга кылдыр бербөөр).

Доктаамал комиссиялар ажылында улут четистер бар. Бүдүн чыл дургузунда район Советиниң 5 доктаамал комиссиялары ажыл-агый адырларынга чүгө 7 уда амындылар кылдыр. Суурлар чаагайдылганын талазы-биле доктаамал комиссиялар (даргалары эш Стахаев) ажылдык планында, хуузаалында-да чокка ажылдан келген. Доктаамал комиссиялар инициатива чок ажылдан турар. Райкусокунун хураалына, сессияга бөдүнүн инициатива-биле айтырар тургузуу келген чаныс-да комиссия чок болгон.

Сонгуучуларын чыгырларын күтүсдер талазы-биле ажылдар четпес чоруп турар. Район төвүн чаагайдыр, культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылын экижидер дугайында чыгырларын ачкелдеги багай органнзастаттыган. Социалисттик чарышка удурууга ам-да амды өргөткөй.

Масса-биле харымлааның оз бүтү болгаш өскө-даа илерөөн четистерини уутууларын боттут хемчегелерин адырм райкусокундан оз сессия илгөөн.

И. ШОҢҢУМ.

АЖЫЛГА ЭРЕНГЕЛДЭШТИНИ ТУРБАС УЖУРЛУГ

Чаа-Хөл суур Советиниң сессиям болуп эрткен. Аңаа күтүсөөн ажылынын дугайында суур Советиниң даргалары эш Сараалайны отөдүтүг илкендей болгаш. Ол антыртыг чугаалажырында депутаттар илкендей киришкен.

Суур Советиниң даргалары эш Сараалай дика өргөткөн ажылында келгендеги дугайында депутаттар аңаа шын шүтүчүлөөн турганнар. Күтүсөөнү келтиргендериниң, доктаамал комиссияларга, депутаттарга болгаш активке даямн ажылдарын эш Сараалай бичин-даа бодабай келген. Оң

түннелде суур Совети бөдүнүн муруну-да тургустунган согулааларын күтүсөөндей турары илерөөн.

Район төвүн чаагайдыр дугайында чугаа хөй уда чоруп келген. Оң күтүсөөн органнзастаттынаан. Эрткен чылын адырларда суурга мыш тарылааларын чорударын шиттирлөөн, а оон күтүсөөнүн илканаан-да, органнзастаан-да. Тарытканган өзөш нияштар ажаалга чорудуан өзүп калганын. Хуу чурттага бажынарнын чанынча мыш тарылаам чоруттуунаан.

Район төвүндө культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылын экижидериче суур Совети бичин-даа кичөөгөй салбаан. Ол дугайында айтыртыг күтүсөөн-да, сессияга-да чугаалажыры сонгуурлаан. Суур Советиниң сессиялары бүдүн чыл дургузунда чүгө 5 катан болган. Хамаатанчылык нияти хураалары болбайн турар. Суур Советиниң депутаттары боттарын сонгуучулары-биле ужуражымшыкынар кылбайн келген. Район Советиниң болгаш оң күтүсөөнүн үндүрүп турар шиттирлерини-биле суур Советиниң хамааттыларын таныш өвөс болуп турар.

Сөөтке хамааттыларын кирип турар бидиринкилеринин, оң сайгарылаанын тодаргай үчөдү чок. Чурттагыч чонун болгаш маалым үчөдү эки кылдынаан.

Ол фактылар болза, суур Советиниң ажылында дика өргөткөй байлаам тургустунганы, аңаа райкусокунун уутууга агыжызын херечиле турар.

Х. КУНГАА.

МАЛ АЖЫЛЫН ТОДАРАЙ УДУРТУУ

Өвүр районун Дус-Дар көзө Советиниң сессиям «Торгалыг» колхозтун даргалары эш Мирчинин мал ажылынын кышкы байлынын дугайында илкендей чугаалашкан.

Маалым баш санын өстүрө болгаш оң продуктузун бедир дөш демисеге бөдүнчү органнзас чоруп бедирлерин колхозтун баштаар черинден сессия илгөөн.

Колхозтун мал ажылында улут четистер бары илерөөн. Төртүнгөн чыл малдан 15 хураганар, 2 бызаа өлгөн. Илангы хойжу Седина колхозундан 3, Балдырын колхозундан 7 хураган өлгөн. Малдын аарымына уур демисе кошкан. Бо талазы-биле Чаадаан МТС ол колхозта дуза көргүсөр дүзүлгөсүн күтүсөбей турарын депутаттар шүтүчүлөөн. Инсктрден сүт саалды өргөс чымын явар, февраль айларда турганымдан кулузаан болуп турар.

Малчыларын ажылдык чуртал турар черлеринге барбайн, оларын, амырлар-биле таныштыр турар дугайында көзө Советтин удурутчуларына чөптү шүтүчүлөөдү депутаттар таварыштырган. — Көзө Совет даргалары эш Ажы-оол чок черлерге калчынарга безин барбайн турар. Хөй Фермазын өргөткөсүн, эелеткен эш Айыал озутпай байлаам ажылдан чурар—деп, депутат эш Бөрбө шүтүчүлөөн.

Мал ажылында удуруттуган экижидериче уланган шиттирив сессия хууза болгаш.

Т. ДОРЖУ.

Ховуларже хөй чемижидилгени төгер

дүртүн өдөкти шыгжаар тускай черге ууар, бир өвөс мынды чер чок болза, бөдүн өвөзүлөт, эки бажылар. Өдөкти хөйгүн, шаарып кылдыр өвөзүлөт болбас, чүгө дөргө илчээр өвөзүлөт өдөк ирив өрттенир, мычан үнүшкө өргөжөк чугула чөмиштик бүдүмелер, илангы азот чилдер. Өдөктин бедина 1,5—2 метр, дөргөсүн 3—4 метр кылдыр өвөзүлөт. Өвөзүлөт үзүлүн өдөкти хөй, өзөккөндөн хамзырыштыр канчаар-даа кылдыр ап болур.

Кур черге болгаш ангыска азын ирив кына берген өдөкти төгөр. Оң чылын таралып чамын тарым мурунула төгери чугула. Тараа культураларынын бир гектарында 20 тонна, картофельдинге 30 тонна, а нотаа культураларынынга 35—40 тонна өдөкти төгөр.

Чөөн-Темчик районун «Искра» көзө ажыл-агый артелиниң нотаа ажылынын бригадалык агроном эш Зымыостованин удуруттуу-биле 1957 чылда агротехниктиң өскө хемчегелер-биле кады өдөкти калушта шүтүгө чөмишчилге кылдыр ажылаан, гектар бүрүзүндө 230 центнер калустаны алган. Ол бригада кол алдырыла үеинде гектар бүрүзүндө 30 тонна өдөкти төгкөн. Өдөк төгкөсүн колаштыла уастокка тараан калустаның дүжүдү оң 3 катан куду болган. Ол-ла районун күрөөт уастокту картофель шүдүнчү гектар бүрүзүндө 40 тонна өдөк төгкөс, гектар бүрүзүндө 300 центнер картофельди алган.

Өдөк-биле чөмишчилге уастоктардан тараа культураларынын болгаш кукурузаның бедик дүжүттерин өстүрүп алган хөй чижектер бистик областа бар.

Элөөн үнелит тус черин чөмишчилгези болза ирив өдөк болур. Ол ирив өдөк колхозтарын, совхозтарын мал кыштагаларында четир саным бар. Илди болза-да ол үнелит чөмишчилгезин колхозтар болгаш совхозтар бары-ла ажылабайн турар. Ирив өдөкти камдыг-да баштайгы белеткел чокка хөргүмдөк төп болур. Оң чер андырлажымын илтирээшкенин, ол ышкан культураның үезине хөргөткө төгөр. Оң-биле кады ол-ла ирив өдөкти хөргүп кирип-дан аңаа тарамы чажыл-даа болур. Ирив

Чурукта: Танды районун Дээр-жылыг атыг колхозта мурун-чы тудугчу Кыргыс Буга-Хырым. Фото С. Фокстостову.

Уруглар дугайында сагыш салышкынга харгы кылдыр

«Уруглар хевин болгаш идиктерин бүдүрерин көвүдсүр, ассортиментини калбадыр, шынарын экижидер дугайында» Совет Эмгекчилер Коммунисттик партиязынын Төп Комитетиниң болгаш РСФСР-ниң Министерств Чөвүлениниң Доктаамал Кызылдан алгы өзөдүнүн ажылчынары, инженер-техниктиң ажылдакчылары боттарынын хураалына чокка чаа тавыш-кынаар.

Заволтун техниктиң ажылдакчысы эш Зайцев ажылчынарын хураалында илкендей кылган. — СЭКП ТК-ның болгаш РСФСР-ниң Министерств Чөвүлениниң 60 Доктаамал болза, бистия Төвөн чуртувун-дун аас-өкөжикти бичин уругуларын дугайында Коммунисттик партианың болгаш Совет чазактың ала-сагыш салышкынын база бир чаа илерөөшкени болуу турар, — деп илкендей демдегелген.

Заволтун кидис идиктер кылдыр чөми бичин уругуларга чаныс аай ак дүктөн кидис идиктерин ама чедир кылбайн келген, а кара дүктөн ак дүктү ачкылаш, чаныс аай өнүгү кидис идиктериниң моон сонгаар бичин уругуларга кымын бөзирин заволтун ажылчынары хууза өргөткөн. Оң илди заволтун хөм идиктер даярлаар чөми мурунда колдуулаа азыды уругуларын спортка хөргөзгөсү идиктерин амын турган. Моон сонгаар бичин уругуларга хөм идиктерин хөйү бүдүрүп үндүрериниң өргөсө чугулаан хураалга санаа берип чүгө чугаалаан ажылчынары айтыкан.

Бичин уруглар дугайында Коммунисттик партианың болгаш Совет чазактың сагыш салышкынына харым кылдыр Кызылдан алгы өзөдү моон сонгаар өнчил уругуларга кидис база хөм идиктерин бүдүрүп үндүрерин көвүдсүр, оларын илчээр экижидер, мынаарга эки шынарды кылдыр идиктер чоккук хууверде Кызылдан база районнарынча магарынарына хөйү-биле кирген турар дээрин заволтун диктор эш Скрябин хураалга демдегелген.

Культура албан черлериниң көрүлдэине уткуштур

Улуг-Хем районда культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылын шиттирив биле экижидер

СЭКП ТК-ның февраль Пленумунун шиттирив боугаар бистия областы чамдык колхозтары тракторларын, комбайнларын болгаш көзө ажыл-агыйын өскө-да машиналарын МТС-терден салып ал турарлар. Ол чорук болза бистия колхозтарынының экономика талазы-биз хөмчигарына улам удуу-биле дуузаала болгаш оон-биле колхозчуларын культура-амыдырлар талазы-биле хөргөзгөсү улам бедир. Ажылчы чоннарын культура-амыдырлар ителгелерин бедиринг культура бажынарнын, көзө клубтарынын, библиотекаларын болгаш турун кинонарын ужур-дуулаан үзүт.

Улуг-Хем районда районун Культура бажыны, 11 көзө клубтар, 9 библиотекалар болгаш 10 турун кинолар ажылдан турар. 1957 чылдың ийги чартымында районун культура-чырымдышкын албан черлери чамдык ажылдарын кылган.

Амы үелел Эйлиг-Хем суурда клуб (эргөкчизи эш Балчи-оол) багай өвөс ажылдан турар, мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери ажылдап, кичи-кичидеген ажылдарын чорудуп турар. «Күш-ажылдык доктур», «Улуг-Хем», «Улуг хураа» колхозтарда библиотекалар (эргөкчилери эштер Айынов, Чернышев, Голубцова) чедикшиккени ажылдан турар. Олар фермааларга көжөр библиотекаларын, мытыкчар почулагаларын, номнар дөргөзгөсүн органнзастаан, сагышларга болгаш хөйжүлүктө кадык номчу чорудурун сүмөлөп, номчууга конференцияларын чорудуп турарлар.

Илди болза-да районун культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында четистер хөй. Районун Культура бажыны культура-массаж ажылын төвү болуп, көзө клубтарга методикти дүзүлгөсүн көргүсөр болгаш масса-лөткелдикти ажылды чорударына үдөтөр ботур ужурут. Илди болза-да районун Культура бажыны багай ажылдан турар. Мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери үеде ажылдавастаан, концерттерин, тема талазы-биле шынарым келчөөрүн чорутпайн турар, мурунчыларын дуржулагын солгустурар ажылды кылбайн турар. Культура бажынының бүтү ажылы кино көргүсөрү-биле болгаш танылар чорудары-биле кызыгараттынып турар. «Чодура», «Ил-Тал» колхозтарынын көзө клубтарынын ажылы болза-ла мынды, мыда клубтарын ишти соок, кирит болгаш сандайлар, сонгаларын рамаалары бузук, тексү агытканын чорутпайн турар. Көзө клубтарын ажылдарыннын шынары багай, суурун ажыл-агый болгаш политиктиң амыдырларынч согулаалары оларын ажылынын практиказында көрүнчүтөсөбей турар. Колхозтарын органнзас-ажыл-агый талазы-биле бижыгаалары, агрохимиялык чедикшиккени, мал ажылынын хөргөздөсү дөш чергелит айтыртылар клубтарын ажылында көзүбөйн турар. Көзө клубтарын материалыг сууру өвөс багай.

Илди болза-да районун культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында четистер хөй. Районун Культура бажыны культура-массаж ажылын төвү болуп, көзө клубтарга методикти дүзүлгөсүн көргүсөр болгаш масса-лөткелдикти ажылды чорударына үдөтөр ботур ужурут. Илди болза-да районун Культура бажыны багай ажылдан турар. Мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери үеде ажылдавастаан, концерттерин, тема талазы-биле шынарым келчөөрүн чорутпайн турар, мурунчыларын дуржулагын солгустурар ажылды кылбайн турар. Культура бажынының бүтү ажылы кино көргүсөрү-биле болгаш танылар чорудары-биле кызыгараттынып турар. «Чодура», «Ил-Тал» колхозтарынын көзө клубтарынын ажылы болза-ла мынды, мыда клубтарын ишти соок, кирит болгаш сандайлар, сонгаларын рамаалары бузук, тексү агытканын чорутпайн турар. Көзө клубтарын ажылдарыннын шынары багай, суурун ажыл-агый болгаш политиктиң амыдырларынч согулаалары оларын ажылынын практиказында көрүнчүтөсөбей турар. Колхозтарын органнзас-ажыл-агый талазы-биле бижыгаалары, агрохимиялык чедикшиккени, мал ажылынын хөргөздөсү дөш чергелит айтыртылар клубтарын ажылында көзүбөйн турар. Көзө клубтарын материалыг сууру өвөс багай.

Илди болза-да районун культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында четистер хөй. Районун Культура бажыны культура-массаж ажылын төвү болуп, көзө клубтарга методикти дүзүлгөсүн көргүсөр болгаш масса-лөткелдикти ажылды чорударына үдөтөр ботур ужурут. Илди болза-да районун Культура бажыны багай ажылдан турар. Мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери үеде ажылдавастаан, концерттерин, тема талазы-биле шынарым келчөөрүн чорутпайн турар, мурунчыларын дуржулагын солгустурар ажылды кылбайн турар. Культура бажынының бүтү ажылы кино көргүсөрү-биле болгаш танылар чорудары-биле кызыгараттынып турар. «Чодура», «Ил-Тал» колхозтарынын көзө клубтарынын ажылы болза-ла мынды, мыда клубтарын ишти соок, кирит болгаш сандайлар, сонгаларын рамаалары бузук, тексү агытканын чорутпайн турар. Көзө клубтарын ажылдарыннын шынары багай, суурун ажыл-агый болгаш политиктиң амыдырларынч согулаалары оларын ажылынын практиказында көрүнчүтөсөбей турар. Колхозтарын органнзас-ажыл-агый талазы-биле бижыгаалары, агрохимиялык чедикшиккени, мал ажылынын хөргөздөсү дөш чергелит айтыртылар клубтарын ажылында көзүбөйн турар. Көзө клубтарын материалыг сууру өвөс багай.

Илди болза-да районун культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында четистер хөй. Районун Культура бажыны культура-массаж ажылын төвү болуп, көзө клубтарга методикти дүзүлгөсүн көргүсөр болгаш масса-лөткелдикти ажылды чорударына үдөтөр ботур ужурут. Илди болза-да районун Культура бажыны багай ажылдан турар. Мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери үеде ажылдавастаан, концерттерин, тема талазы-биле шынарым келчөөрүн чорутпайн турар, мурунчыларын дуржулагын солгустурар ажылды кылбайн турар. Культура бажынының бүтү ажылы кино көргүсөрү-биле болгаш танылар чорудары-биле кызыгараттынып турар. «Чодура», «Ил-Тал» колхозтарынын көзө клубтарынын ажылы болза-ла мынды, мыда клубтарын ишти соок, кирит болгаш сандайлар, сонгаларын рамаалары бузук, тексү агытканын чорутпайн турар. Көзө клубтарын ажылдарыннын шынары багай, суурун ажыл-агый болгаш политиктиң амыдырларынч согулаалары оларын ажылынын практиказында көрүнчүтөсөбей турар. Колхозтарын органнзас-ажыл-агый талазы-биле бижыгаалары, агрохимиялык чедикшиккени, мал ажылынын хөргөздөсү дөш чергелит айтыртылар клубтарын ажылында көзүбөйн турар. Көзө клубтарын материалыг сууру өвөс багай.

Илди болза-да районун культура-чырымдышкын албан черлериниң ажылында четистер хөй. Районун Культура бажыны культура-массаж ажылын төвү болуп, көзө клубтарга методикти дүзүлгөсүн көргүсөр болгаш масса-лөткелдикти ажылды чорударына үдөтөр ботур ужурут. Илди болза-да районун Культура бажыны багай ажылдан турар. Мыда бот-тыныгыр уран-чүлүдү бөлүмнери үеде ажылдавастаан, концерттерин, тема талазы-биле шынарым келчөөрүн чорутпайн турар, мурунчыларын дуржулагын солгустурар ажылды кылбайн турар. Культура бажынының бүтү ажылы кино көргүсөрү-биле болгаш танылар чорудары-биле кызыгараттынып турар. «Чодура», «Ил-Тал» колхозтарынын көзө клубтарынын ажылы болза-ла мынды, мыда клубтарын ишти соок, кирит болгаш сандайлар, сонгаларын рамаалары бузук, тексү агытканын чорутпайн турар. Көзө клубтарын ажылдарыннын шынары багай, суурун ажыл-агый болгаш политиктиң амыдырларынч согулаалары оларын ажылынын практиказында көрүнчүтөсөбей турар. Колхозтарын органнзас-ажыл-агый талазы-биле бижыгаалары, агрохимиялык чедикшиккени, мал ажылынын хөргөздөсү дөш чергелит айтыртылар клубтарын ажылында көзүбөйн турар. Көзө клубтарын материалыг сууру өвөс багай.

Б. ТОКАРЕВ.

Райкусокунун культура кидили (эргөкчизи эш Прудников) районда культура-чырымдышкынны ажылы багай дүртүп, четистер-биле эртежип турар. Культура албан черлериниң ажылдакчылары боттарынын өргө-билли бедир талазы-биле ажылдабайн турар.

Клубтарынч библиотекаларын, кинонарынч ажыл-чорудулаганын куду демдеде болуп турарынч чыдагаларыннын бирөөн болза, ол албан черлеринге кадарар илдин амырчыне кошмак кичөөгөй салып турарында болур. Ол ажылдарга ишти билин куду, органнзас чык өвөс кижилерин хууза ал турары хөвөр өвөс. Чижээлөргө, Чодура суурун көзө клубунун эргөкчизи чаныс чылын дургузунда ош катан солгукчар Облуксокунун культура өргөсөндүн районнарыге кижилерин оларын политикти болгаш ажыл-хөрек талазы-биле шынарын четче шынаары чорудуп турар чарыкталар хөвөр өвөс. Чижээ, 1957 чылда Шалган-Арыктын Культура бажынынын уран-чүтү удуруттууга эш Дауксты чоруткан, ол дөргө инициатива чок кичи болуп, харым-даа оор чорук кылдып, Культура бажынынын өт-сөвни төтөгел турган.

1958 чылдың майга чедир культура-чырымдышкын албан черлериниң Бүтүрөссия көрүлдөсүн эрттөөр болгай. Мында турбуже, районда культура-чырымдышкын албан черлериниң көрүлдөсүн талазы-биле ажыл шак мынды багай чоруп турар. Культура бажыны, көзө клубтар болгаш библиотекалар көрүлдөсүн чорударында ама чедир кирбөөрүн. Клубтарын, библиотекаларынч чамдык ажылдакчылары (илангы «УТКА» чымы) совхозта) культура-чырымдышкын албан черлериниң Бүтүрөссия көрүлдөсүн чорудар дээрин белин билбес. Бирүде эрттөөрү-биле тургускан район комиссиясы (даргалары эш Байкалов) чүгө ажылдык планын чөгааткан, оон-биле өкүрүчү олурункан. Комиссиянын өкүжүгүнүнүн аразында ажыл хуузагытынаан. Район комиссиянын өкүжүгүнүн колхозтарже, көзө Советтерже барып, көрүдө талазы-биле көзө комиссияларга дуза чедирбейн турар. Баян-Көл көзө Советте көрүдө комиссияны мынчага чедир тургустунган. Чамдык көзө Советтер болгаш партия өгө органнзасталары клубтарын, библиотекаларынч ажылын чедир үелел көрбөйн турар болгаш оларынч ажылынын иштиче кирбейн турар. Чижээ, «Улуг хураа» колхозтун № 3 фермазынын ажылдакчыларына өнчүлө бичин үеде көргүсөп болгаш ол дугайында кым-да сагыш салбайн турар.

Культура фронтунун, партия органнзасталарынч болгаш көзө Советтериниң ажылдакчыларынын согулаам болза районун ажылы чоннарынч ортузунга культура-чырымдышкын ажылын экижидер дөш шиттирив хемчегелерин адыр болур.

Оң хараазы-биле областы колхозтары болгаш совхозтары чыл бүрдө муң-муң центнер тарааны, нотааларын болгаш картофельди чедир албайн турар.

Көзө ажыл-агыйның бүтү культура-чырымдышкын дүжүдүн бедиринге тус черин чөмишчилгелериниң улуз ужурудалык колхозтарын болгаш совхозтарынч удуруттууларын чедир үелелерин турар. Кышкы агротехникти хемчегелериниң планы-биле көрүдөгүн ховуларже баа парниктерге өдөк төгөр ажыл үстү турар. Бо чылдың үш айларынын иштиче областы колхозтары болгаш совхозтары чүгө 4200 тонна өдөкти ховуларже төгкөн, оон-биле чүгө 100—150 гектар черин чөмишчилге болза

Тарылгага эки белеткел — бедик дүжүттүн үндезини

Белеткел доозулган

Улуу ажил-агыйында чыгуу кампания болуп чыккан тарылганын эгелээр хүндүр келген. Оң чедилешинин болуу алаа бүтү тала-беле хынамчалык белеткелден хамаарып. Чаа-Хем районда «Найрал» колхозун тарылга шөлү бо чылын 1980 (оң иштинде тарылга култураларынын 1630) гектар чедир калбаар. Эрткен чыгы болган күсү адарыга-беле белеткелтиген шаа 2000 гектар, а оң иштинде кур болган куруккан шөлөр 800 гектар.

«Найрал» колхоз эрткен чылын багай эвес дүжүтү өстүрүп алган. Акылдын дуржугуларын быктаптырса, бо чылын оон-да бедик көртүтүлгөн болурунга таражылар бүтүрүлдү. Колхоз баштаар черинин даргазы эш Балчый-оолдун редакцияга дынкатканы болза:

— Чеченин-даа эки көрүнүгү, хынамчалык ажилдатынган тарылга шөлү түрүм, үрөсүн чечтес азы багай үнүштүт болза, чаагай дүжүт болдумас. Бо чылын бистин колхоз тараа култураларынын 260 (оң иштинде кызыл-тастың 141) тонна үрөсүнүн план Буагаар чөгүр өйүлө белеткеш, оңу бүрүн арыскалган алган. Оң үнүштү багай эвес болган хыналда илереткен. Оң ишканы 500 ажыг гектар чөп сугаттыг шөлдерге белеткелтиген чорук дүжүтү бедикеринге база аджг болуу.

Дуваал ажил-агыйын калбартыр чорук артеал бүдүрүлгөсүн улам көжүдөринге база уауу жуур-дууалыг. «Найрал» колхоз бо чылын картофель болгаш ногаа култураларын иштетип-беле 40 гектарга өлүртүрүп белеткен турар. Үрөсүн четчир, үдөрөнөгө 300 тонна өдөкти, 5 тонна күдү өлүртүлгө шөлдеринде чедирген. Оң ишканы үш париктер, 140 макалар белеткелтиген, алаа четчир 300 эсезе шымылгарын ыктыган.

Колхозтун Оңур-оол, Туран-оол, Баймо-оол оларын ууртуп турары бригадалары арасында чарыштыг, ажылдын бүдүгүрү, эки шынары дөш чуртпа тараа бүдүрөсүн улам көжүдөри дөш кижги бүрүзү чүтүдүгү ажылдап турар. Машина чөпөк, дериг хөрескөл септөрүнүн эвенозу болууну мурунда салынган сорулганы база күөстөкөн. Бо хүндөргө 20 тергелер, 30 шилдер, 50 айттарын дериглери белек. Бригадаларга 70 ажыг айттарын ден кезинден көбү тускай лыштандырылган кирген.

Чысы хову ажылынын хүндөргө келген, амгы үдө инегедө, бедикел дугайында эвес, харын тарылганын организастыг эгелээр, оңу 7—8 ажыг хүндөринде эки шынарыг доозар айтырылган салдым турар. «Найралдын» колхозчу таражылары ол сорулганы чедилешининг ботандырып шыдаар.

Бүрүн белеткеп алган

ЧАДАНА. (Бистин көр.). «Искра» колхозтун картофель болгаш ногаа өлүртүр шөлү эрткен чылымнан барык 30 хуу калбаар. Ол културалар талазы-беле үрөсүнөсүн колхоз баш бурунгаар бүрүн белеткен алган.

Ногаа шөлүгө үдөрөнөгө кылдыр 600 тонна өдөкти иөөчөп чымылгарган. Амгы үдө рассадаларын ирик-өлек саважы-дештарда өстүрүп эгелей берген. Пөмилорунуң 40 муң, огурдунуң 110 муң дөс-тороң өлүрткөн.

Организастыг эрттирер

Өвүр районда «Торгалыг» колхозтун ажилын кол алмыр мал болза-да, ылангы өсөтү чылдарда чөп ажылына база калбартып турар. Тарылганын шөлү хөй эвес болза-да, колхоз эрткен чылын чүгөр дүжүтү өстүрүп алган. Колхозта партторганында секретары эш Серен-Доржунун редакцияга дынкатканы болза:

— Бистин колхоз чүгө тараа култураларын эвес, оң-беле калы мал чөп култураларын, картофель болгаш ногаа алмаай база чып бүрү тарып өстүрүп турар. Үрөсүн културалар айым-беле бар Көдөэ ажил-агыйын машина чөпөкө,

«Октябрьнын 30 чылы» колхоз чысы хову ажылына белеткелин организастыг лооскан. Тараа култураларынын 194 тонна, картофельни 40 тонна үрөсүнөргө белек. Ховунуң 3 туралары бүрүн деригтениген.

Колхозтун салым алганы тракторлар болгаш эске-даа кожуда машиналары ам тарып кырыптерин белек, калы-өр чөгөлттениген. Колхоз 34 айттарын дыштандырып турар, 16 тергелер, 20 айттын бүрү дериглери белек.

М. СЕВЕН.

Техниканы садып ап турар

Танды районун Сталин аттыг көдөэ ажил-агый артели СЭКП ТК-нын февраль Пленумунун доктаалын амдыралга ботандырып-беле Бай-Хаас МТС-тен техникасын садып алмыр шилтирээ. Колхоз ам «ДТ-54» деп 8, «Беларусь-2» деп 2 тракторларын, 12 сепкаларын, тараа арыглар машиналарын, андымынар болгаш эске-даа техникаларын МТС-тен алган.

Т. МОГУШ.

СУТ-БАЖЫ. (Телефон-биле). Каз-Хем районун «Совет Тыва» колхоз СЭКП ТК-

дериг хөрескөл чүдүлдерин септеп четчелээр бедикел ажылдарын организастыг чоруткан. Тарылгага ажылдагы айттарын курап дыштандырган.

СЭКП Төп Комитетинин февраль Пленумунун доктаалын болгаш ССР-ния Ленин Советинин бирги сессиясынын шилтирүүн Буагаар колхозчуларын иштетип хурамынан бо чылын «ДТ-54» болгаш «ХТЗ-7» — мындыг ийн тракторларын бүрүн кожуда дериг-беле калы садып алмыр шилтирээ. Оң ишканы сепкалар, ситен кестөвөр машиналар, хөй кырыглар агрегат база садып алдымган турар.

Февраль Пленумунун доктаалын болгаш эш Хрущевтун илеткелининг теистери таныжым чугаалашкан бүтү кежигүнерининг ишти хурамынын шилтирүү Буагаар Сарыг-Сеп МТС-тен анык бүрү каралыг 9 тракторуна, 6 комбайнын, тараа арыглар машинаны болгаш эске-даа көжүг машиналарын колхоз садып ап турар. Тракторлар болгаш эске-даа техника ам колхозтун девискөринде чысы тарылгага ажылдарына белек туруп турар.

Уруглар хөйи болгаш идиктерин бүдүрерин көвүдөдир, ассортименттин калбартыр, шынарын экиндер талазы-беле СЭКП ТК-нын болгаш ССР-ния Министрлер Чөвүдөлүгүн доктаалын Кызылдын дааранылга комбинатынын ажилчиллары иши-беле деткип уткаанылар.

Чурукта: Бичик уруглар хөптерин дааранылга комбинатынын ажилчыны эш Н. Азакванын бедикел турары.

Фотоуу С. Феохтистовуу.

«Крокодил» районда чоруп тур»

Төзлү суурда култура бажынынга кире берген кижги бүрүзү ВЛКСМ Бай-Тайга райкомунун органы «Крокодил» районда чоруп тур» деп, уауу эгени үчүгү үчүгө-тер-биле паралап каан, сатиралык хана солунуң бо-ла азын каан турганын көрүп каар. Оңу айда ийн катан үдүрүп турар. Оң чаа номери үнүп келирге район төвүнүг чурттакталыры, колхозтардан келген кижилер, ылангы аныктар сонугурап көчкөч, катырышкан турарлар.

Бо хана солуну сатиралык чөпөк, чилдиг өстөр-биле, хол-биле чуралып карыкталып чураткыр-биле ханыгарган. «Крокодил» районда анык-бүрү болушунуңар чугаалаш берип, четкестерин шүгүртүлөп, ылангы арагалар, оорлар, хөй-иштинге ажыктыг анык кылбас, күш-ажылдыг сактыла-чуртумун сагымас, талга шүшкөп кижилерге уауу шымыгы демиселди чоруп турар. «Крокодилдин» бо чылдын март айда үнүп бир номеринге бөлүк оорлар: «Салчак Сүтөкчи, Хунажык Давоң, Соңж Хөргөк, Салчак Давар-өз оларын карикатуралык чуралып үндүргө. 37 харыг Салчак Давар-өз район төвүндө өлүктүр баранарынын магазининге үндүрө келгеш, салгык салгынын бир талаамыч чөпүгү баар арасында пралавда кырымыда чытына сувоюу олура кезип чыккан туттурган.

Районун кежигери шкөлөзүнүн директору эш С. Чамды ажык шыгы уауу, арагалып, ажылга харымылга чөк чорукту болдуруп турганын, ол-за шкөлөзүн өрөсүнчилери комсомолчулар Шура Донгак, Борбаш Салчак олар аныкөл шыгы үзөр, боттарынын артем-билдин бедикетин турар чорупун илереткен.

Бай-Тайга МТС-тин анык механикаторлары Будянов, Демянов олар арагалып алган бичик хулдан хөрескөр кымыл турганын, мынаарга мыда комсомол организастыгынын секретары эш Балганов

комсомолчулар ортузунга политик-кижи-зилдегилг ажылды чорутпайн турарын «Крокодил» илеретип шүгүрткүлөп. Ол ишканы районун харылга конторанын директору Тамага Зинорова улуу телефон дамаарга «ээди-дир», «харымылзас-тыр» дөш, телефон дамаарын осталкып, харымылазын олуруп бөрү чорупун илеретип шүгүрткүлөп, анык кижиги энтиг эздөк, дынгангыр, биче сөгкитиг болуруп сүмөкөн.

МТС-те болгаш харымылазын район конторанын комсомол организастыгы оң четкестерин боттарынын хурадынынга чугаалаш көргөн болгаш ол комсомолчуларын азын-чанында четкестерин шүгүрткүлөп, ылангы арагалар, оорлар, хөй-иштинге ажыктыг анык кылбас, күш-ажылдыг сактыла-чуртумун сагымас, талга шүшкөп кижилерге уауу шымыгы демиселди чоруп турар. «Крокодилдин» бо чылдын март айда үнүп бир номеринге бөлүк оорлар: «Салчак Сүтөкчи, Хунажык Давоң, Соңж Хөргөк, Салчак Давар-өз оларын карикатуралык чуралып үндүргө. 37 харыг Салчак Давар-өз район төвүндө өлүктүр баранарынын магазининге үндүрө келгеш, салгык салгынын бир талаамыч чөпүгү баар арасында пралавда кырымыда чытына сувоюу олура кезип чыккан туттурган.

Районун кежигери шкөлөзүнүн директору эш С. Чамды ажык шыгы уауу, арагалып, ажылга харымылга чөк чорукту болдуруп турганын, ол-за шкөлөзүн өрөсүнчилери комсомолчулар Шура Донгак, Борбаш Салчак олар аныкөл шыгы үзөр, боттарынын артем-билдин бедикетин турар чорупун илереткен.

Бай-Тайга МТС-тин анык механикаторлары Будянов, Демянов олар арагалып алган бичик хулдан хөрескөр кымыл турганын, мынаарга мыда комсомол организастыгынын секретары эш Балганов

М. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Парлаттынмаан чаааларнын изи-биле

Колхозчу арттарынын чаа төрттүнгөн уругларына хөп, чөргөк садып бээр ашаны Бай-Тайга районун калык камгалды килдини Каргы көдөэ Советке өй-шанады бербейн турарын эш Х. Адыг редакцияга мезгелдиги.

Редакциянын чоруткан материалыга дө Советке сагындырган.

Бай-Тайга райтүсүмөкүнүн иштин килдининг өргөлекчиси эш Байканың харымылазын болза, чаа төрттүнгөн уругларына хөп, чөргөк садып бээр алаа көдөэ Советке үкүктөлүп турганын, моон сонгаар мындыг байлыды болдурубазын Каргы көдөэ Советке сагындырган.

Бай-Тайга райтүсүмөкүнүн иштин килдининг өргөлекчиси эш Байканың харымылазын болза, чаа төрттүнгөн уругларына хөп, чөргөк садып бээр алаа көдөэ Советке үкүктөлүп турганын, моон сонгаар мындыг байлыды болдурубазын Каргы көдөэ Советке сагындырган.

ажылында база джык уауу четкестер бар. Район төвүндө ет-чөлөк багай ажылына багай ажилчиларын ассортиментини кызын, оларын бедикел турарын шынары кууу. Столовая өргөлекчиси эш Зянгина 1957 чылда көкүлдүлөр болгаш саналдар дендеринге тургустууга айтырылганын чагылдыгы-да харымы бербөсөн.

Оң түрүк, ол дендерге чөпөкчилердин чүбө бажырын бенин кызылгарлап турган. Иштин чөпөкчилердин чөпөкчиси багай уурткамындан ол чөп планын ооналдызын күөстөкөн.

Бедикел конторазы (директору эш Дамекович) ажылында база уауу четкестердин. Чижээ, картофель бедикелдеринин планын чүгө 68 хуу үкүстөгөн. Иштин түр-бүжө, Федорова, Сут-Бажы болгаш эске-даа черлерде магазинерге картофельди хөйү-биле эккел турда, оңу хулаң алырын организастаалан. Уауу шүтү үнес чүгү-дерин бедикелдеринге бедикел конторазынын кичөөнөгү садып келгени-биле бедикелдинг чамдык чугула хөйүрлерининг планын күөстөткөмөй берган.

Кооперативтин өңчү-хөргөнгилдин самчыгдар тазарылганыр ам-даа үргүдүлөшкөн, 1957 чылдын эгезинде 70911 рубль түнүгү самчыгдалар турган. Чыл иштинде 82 муң ажыг түнүгү чаа самчыгдалар немешкен. Ичанган, 160 ажыг муң рубльдинг самчыгдалары ам бар. Ол чорук садып ажылында кижилерин хынамча чөк шилп алырында, оларын харымысалганын бедикелден бооп турар.

Райтүсүмөкүнүн шагды килдининг начальниги, хуучу көжүгү эш Баазанын чугааламын:

Бензин «ТЫВЫЖЫ»

Дүнекинин мржымында сонганмы алаар соктаанмы дынаалын келген. — Вячеслав Ильич, өршөп көрүңер. Бензин экелди. Алынар джипи турар. Садып алыр бе, канчаары? — Албайн канчаар — деп, дужаган хөйүрлүг үн сонга өттүр дынбалган. — Бензовоз (бензин сөөрттүр машина) ишти бензини шүтүзүң бе? — Чок, деңир хуунап күдүн алынар — деп шала кыжырып арак харымылаан.

Оңу дынчан кижилер хулаңуурунөсөр, келген кижиги сонганмы форточканы алар халыкпаш, колхоз бугалтерининг бажыныч-беле башып чорупкан.

Анаа баргаш база-ла сонга соктаан. — Василий Алексеевич, өттүп көрүңер. Бензини сөрдүрүп кудур доскаарыг бедиковоз келди. Оңу кудур алынар ден дары дужаай-дир.

— Өрттө кайы хиреа. — Килограммы оң рубль-дир.

Бухгалтер В. А. Горбунов бедик-бөдүк ашылдарын тавар үштүп салгылаан. Келген кижиги ашканы карманарыныч сава-вайн-даа чакыра суушпаш, бензин кудур уауу сава агарып турган шөлчөк өзөвөрчү-чанын көчүгүт башылаан. Бензовоз оңуң чиренетиптишпаш, олчө баранын көстүп өсүмү чөдө бергеш, аяар өтлөп туруп алган сондаа чистерлазын амдылай берген.

Аттыгын үнүп турган бензининг чымыгы ийн кижиге көзүлгөн. Бирозон колхоз гаражынын өргөлекчиси П. Ф. Курганга, а өскөсүн «бидикемес» чөлаачы олар ашкы савап турганар.

Садып алыкчы арай тазарымынамы ол боор, бир-беле чүбөнгө дугайында халык-маар үн-биле мынчаар чугааламылаан.

— Оорлап алган бензининг садып турарынын бидикемес сен бе, — деп хыйла-ган.

Чөлаачы мыт чөк...

Танды районун Сталин аттыг колхозунун даргазы Вячеслав Ильич Рубин бензин «тывыжын» шагдан бээр мынаар чөрдүдү турган. Колхозтун баштаар чери оң алба-дашканын-биле чыл-бүрүдө-ле оң-оң муң рубль түнүгү ашканы бенин садып алырынга дөкөмөлөп келген. Ховар продукту-ну куумчуларга «бидикемес» чөлаачылардан-да, автодистрикт, аэропорттун бензин кононаларында, облпобтребкомтун АТБ-мында-даа оор өзү-биле садып ал, харын Хакассиядан-даа бензини барып тит ап турган.

Вячеслав Ильич бөдүтүн садып алыкчы агенттерини — ажил-агый өргөлекчиси Елизарев, чөлаачы Каштаев, гараж өргөлекчиси Курганга оларын чакыт четкелдинг дамчытып «садыкчылар-биле» доктаам харымылазын тургузуп алган-турганын илерээ.

«Хөргөлекчилер-даа», «хандырыкчылар-даа» садылаашканын арагалашканын-биле чорударына чаңчыккан турганар:

— Трофимич, 5 муң рубльди үштүр меп. Ийн бензовоз ишти бээр силер бе? Оор бензининг эчөгөкөлүгү бөдүгү Бөкөтов суурже чорудуп турган...

Вячеслав Ильичининг садып алыкчы оор бензинининг кураавыры жокаларында хандылар хире кылдыр көвүдөп. «Кызы партизан» колхозтун даргазы турган Николай Григорьевич Отоев телефон шүтүмү дамчытып Вячеслав Ильичини кылгырып алган, садылаашканын турда база-ла чүд дээр бөрү оңу.

Вячеслав Ильич, бенинден берип көр, өргөм дарга. Кывар чүд чөк, ат болду-рус...

— А, хөй хөрескө бе? — Бензовозтун ийн ишти хөрескө. Өрттөткөн саздатпас бис.

— Иштинг-дир бээр бис. Николай Григорьевич чаагай сеткалдык жожазынга өртүп четтирген: — Ажык кылмын бидикел-тир силер. Рубинден өрөсүнөңер. Акшаалап алган, дөдө-дөраан бенин сугатлап чорунар — деп, чагыргазында кижилерин дөраан-ла дүгүрөдн боор турган.

— А байынмы тын болуруңу? — деп, ажылдакчылары айтыргылар. — Хөй айтырыг-дыр. Кызылдын бензин дамчыдар черлеринден барып сугатла-дырлар...

Оң чагырган кижилер бензин хайдынып чорупкан, «Найрал» (Танды), Жданов аттыг (Улуг-Хем), «Ленин орду» (Барымы-Хемчик), «Тикелдеге» (Бил-Хем) болгаш эске-даа колхозтарыны тызылары-биле кудурун былаажым демекше-ле турганар. Улуг-Хем районунга Жданов аттыг колхозунун даргазы М. Т. Бембей-оол оор бензин садып алыр хөрескө бөдү-биле карышкен.

Чамдык үелерге садылаашканынын киржикчилери килограммы бенин өртөөн 1 рубль 40 копеек чедир узатталарышкан, өзүлүг чинжеп чорукту өскөдүп турганар.

Автодистрикт, Кызыл-Маалык нефть базанын, облпобтребкомтун АТБ-мын административия черлерининг хыналда чөк чорупун ажылдап алган, бензин куудукчулары Крылов, Салдовский, Кылаев, Архипов болгаш өскөдөр-даа оң-оң тонна «күлавыры» чымылдырган, оңу чакыды-биле чүд-чүбө үдүрүп турганар.

М. Т. Бембей-оол, В. И. Рудин олар оор бензини беле тура-ла боттарынга садып ал турганын чөптүг хөрескө кылдыр мынчаары орадалшканар.

— Район ууртукчуларынын бенин бөрийн манай шыдапас бис. Олар бенин хуваадымынын шын эвес системанын барымылаан келген. Автопарктын күчүзүн, түс-түс колхозтарын кварталда хөргөзүлү өрөсүн көрбөй... оң-оң чылдар дугу-дуанда доктаалыганын чачымынын адымын бөдөткөн хуваап турарлар. Бенинни дооратан тыптымын аржажок болган бис — деп олар иделгелөөнөр.

Оларын кылмын-даа колхозтарын иштин өргө-ажыктарын дөш бенинни дооратан «садып ал» турганымын шынныг хөрескө деп бөдөл турарлар.

Ол шын бе, мынча? —

Чок, мындыг үдөгөдөгө мын-даа чөп-шөргөчлери калтышпас. Оорлар холунамы тыптынар чоруп — колхозтун ашкы хөргө-нгилдинг самчыгдаларын, кывар чүдүдү төткөп, үчөт чөккө чарыгдарын болдуруп турган. Чижээ, Танды районун Сталин аттыг колхозунун гараж өргөлекчиси Курганга, чөлаачымын Каштаев олар Хакассияга бир өт-бүдүнгөн кууданыга боттарынын кара турары-биле барып чораш, колхозтун 300 кг кывар чүдүлүн чарыгдан.

Олар кандыг-даа хөтөгөчө оонашпаанар. Чүдө диле, оор бензин садып ал турган чоруктун илдепелди киржикчилери болу-гу, оларын В. И. Рудин камгалган.

Күрүңгө уауу практика колхозтарга база-ла хоралык болуп деп, мындыг шымын чүдүдү колхозтар ууртукчулары бөдөөр чорук өргөжөк чугула.

В. БЕНИШЕВ,

область судунуң көжүгүт.

Билин бедидип турар

Чөккө чаа Кызылдын туверкулезка уауу диспансеринде эччч сестраларынын билин бедилер талазы-биле белгү организастап тургукан. Белгүлүнүг кичөөн иделдинг өтөрүн хүндө чорупу турар. Уауу белгүлүнүг эччч эш Селазерстова өшкүлүп турар.

Белгүмге өрөсөткөн чүдүлдер-биле көк-баштыр боттарынын ажылынын дуржу-галымын сестралар үргүлүчү солчун турар. Оларын иштинде эштер Шестакова, Хуторская олар эш илдепелчилер. Эгедөкөл бээр кичөө 6 улаа чоруттуган.

Белгүлүнүг киржикчилери боттарынын билин бедитишпаш, дөдөгөдө болуп турар болушкунуларын дугайында информ-чаларын негелээ садымда боттары кылчып турарлар.

О. ОПЕЕН.

Бо чылдын тудугларынга

Улуг-Хем районун «Эйлек-Хем» колхозунун эш Демир-Түрөккө ууртуруган тудуг бригадасы бо чылдын март 20-ге чедир 500 хөйга кажаны болгаш малчына-рыга 2 чуртталга бажындарын тудуп, ажылдады кирген.

Бригаданын тудуг ыкыи бедикелээр эвенозу 600 кубометрининг орвунга 875 кубометр ыкыи бедикелээр.

С. ТЕЛГЕР-ООЛ.

Хураганнарны эки ажаап турар

Бил-Хем районун Ленин аттыг колхозунун хөйжүтү эш Кызыл-оол төрөөн 286 хөйга 291 хураганны манай алган. Чаш хураганнары оң эки ажаап турар.

Оң ажаалганында хөйжүтү күжү семке. Ам ол хөйларын орадалышымын болгаш негелдө чөпөргөнгилдин күшчелдерин турар.

С. ТАМБА,

«Шынын» корреспондентизи.

М. МААЖЫК.

Каз-Хем районун бедикел конторазынын бедикелчиси А. С. Лубошников бо чылын өлүк бедикелдинг планын 150 хуу күөстөкөн. Чурукта: А. С. Лубошниковтун өлүк ыктыган турары. Фото С. Феохтистовуу.

Корей Улус-Демократтыг Республиканын ажилчы чоноары Корейин тайбы каттыштырар дугайында айтыртыгы талаш-быле КУДР-нин чазанын чаз саналдарын экин-биле дегил турар. Ол эгез-экишкени дегил, бүгү чуртта митингилер болуу турар.

Чурукта: Кимчакты инженер институтунун студентилеринин КУДР-нин Министрлер кабинетинин меделелин дег кез митинги.

Фото КУДР-нин Төп телеграф агентилелинин.

Алжирге тайбың дээш!

Азия болгаш Африка чурттарының эпсеткал каттыштырталызынын чоокта чаз Алжирге болган конференцияныын шийтиривини буугаар тайбыңга ынаашылдыг улаустар Алжирге тайбың дээш демиселди Хунун март 30-де эртиргенер. Алжир патриоттарың күзел-чүткүлдери-биле бүгү делегейниң улустарының эпсеткал каттыштырталызынын ол илерелиниң жүр-дуузын көчүтү улау.

Индий-Кыдатка колонизаторларның каргыштыг авантюризм-биле бир дөкөй кылдыр француз улустуң «чүдүк-бузар дайын» деп алааны Алжирге дайын барык 3,5 чылдар үргүзүлүп турар. Алжирниң тура-халышкан улусун алжир «демократияны» чокшошуп келгенниң дугайың француз чазак хей ула чараан. Алжир херектеринин талаш-биле француз министр Лакост 1956 чылдың апрельде дайынны чазак чедир дооскан турарын алаан. Июньның эгезинде оң меделелини болза: «Дайынга алды-ай болгаш удуш алган турар бис». Ол-ээ чылдың ноябрь 21-де Лакостун дыйнатканы болза, алжир дайынын «сангын шгы артка». 1957 чылдың август 23-те «ол берге сорулга доостур чектенди көрүп тур мен» деп бүгү-нитте оң дыйнаткан. Адак соонда, 1958 чылдың бугузуна француз министрлик чугаалааны болза: «Алжир дайынын удамыс челишкенини доостурунга шыныгын турар мен».

Иччалажок ол төлгезирек чугаалар херек кырынга балыткатынган. Колонизаторларның шавар халлашканына алжир улустуң удуралышынын, чүгө кошканын турар эвес, харын күн келген турум улам-на шудуру кууженишкени болуп бар чылар. Парижтин «Франсуар» солуну чоокта чаз мында деп билжээ: «Алжирге чевестик таварлашканын жаран-ла мындыг үргүдүчү болгаш дүшкүрүгү болуп көрбөө». Алжирде француз армияның чилиргилери өзүп турар. Чижээ, эртен чылдың ноябрьда апаз 27 француз самолеттар яндара аттырган турган болза, бо чылдың февральда ол чургай 120 чедир көвүдөн.

Алжирде колонизалдыг дайынны дегил турар Францианың буржуа парлаганында ол бүтүнүң саялары-биле дыка ундарашканын болгалар болган чок-ла чугаалаттынын турар. Чижээ, Францианың «Поиза» солуну Франция алжир айтыртыгы талаш-биле «дузакта кире берген» деп меделген. Иччалажок ол солун 1956 чылдың майда «Алжирге стезиян-ер-биле демисел чөрүп турар деп балыткан турган. Иччалажок «стезиян» колонизаторларның армияны чамдык улуг аштырышканынын таварыштырган, иччалажок ол чорук болушканынын бодуну үнелеп көрүп чөрүп эскертирине ол солуну албадашкан.

Алжирниң хостарынын Национал фронтуну эвес сорулгазын чиге болган тода тургускан, ол сорулганын нүгүндө алжир патриоттар Алжирниң национал хосталга армиянынын хураалынын кирин алган тулаң турарлар. Ол сорулга—алжир улустуң национал бот тускайлаң чоруп хандырыгы болган колонизалдыг уладалыгдан ону хостары болуп турар. «Алжирге тайбың дээш» дугайың тургузары Алжирниң хамаларышпас чорукка эргелерин хүдөп көөрүңе үндөмөз, дайынны соксалыр дугайыңда чугаалашканына Франция чөшпөшөшкөн балдыла харын болдуру аргалыг» деп Алжирниң компартиянынын чоокта чагы меделелине чугаалап турар. Ол меделели Алжирниң бүгү улауу дегил турар.

Иччалажок Францианың реалыг болуктери Алжирге тайбың күзевейн турар. Алжир улуска улур демиселче француз чазак чартык миллион кижилер армияны, танкалары, ухар-чүтүлдү, артиллерияны, шери-далай флотун чоруткан. Алжирниң тайбың чоунга улур колонизаторлар массалыг деринлешкенини амылган турганар. Францианың национал камгала министрствозу солдаттарга тускай номну парлап үндүргөн, «мусулман Чөөн чүктүп байла эртениз Самаркандын ам алган, ону ээн күрт хову болдурун» мөөк чазал алчык Чингис-ханнан үлгер аларынче олзаны ол номда кийгырган.

Француз колонизаторларның араатазыг үлгелдирерин дугайың эртен чазайн Алжирге чоран делегейниң тускай комиссиянынын хей сангыг фактылары, көрүзгүлдери болгаш өске-да хей-хей материалдар херечилеп турар. Алжирге чүгө бо чылын безин 130 амыл патроттарың өлүрүп шажылаанын чүгүз-

лаарга-ла чегир. Колонизаторларның хоруткан кааны «Алже республика» солунун директору — демократтыг көсү амылдарчы Анри Аллет албадал лагеринге тургаш ном билжээ, хорудаттырган алжирлерни киличкестеп болган кыра-тарында амыллар турарынын дугайыңда чугаалап турар. Ол номну тайбың-бырлап бижившаан, Англианын «Манчестер гардия» солуну ону «мыдышкынынын болгаш көргүшкүндү сагып сесткали чокка номчуп болбас» деп билжээ.

Делегей эргелиниң тура чөгүтүр нормалдыктерин үренишкан, француз колонизаторлар чүгө барымдалаан, хосталганы болгаш хамаларышпас чоруну чедип аларын орадалып турар улусту деки-«деки эң-бече чедип аргаларынын дузун-биле кузанынга тургузарын орадалып турары? Бар эвес француз албан кижилерниң меделелерин ап көр болза, оларны бүгү-ле «барымдалары» «Алжир болза француз девиселерин чарылбас көзө болуп турар» дээр аянып балыткан болуп турар.

Иччалажок төөгүтү бичин-ла бол сактык көрүп чүс болза, мыдыг янызыг балытканынын барымдала чөгү алаң болуп бөөр. Алжирни Франция 1830 чылда чазал алган. Оң мурдунда Алжир делегей эргелиниң тускай бүрүс болуп кыла-ла ула кирген. Чижээ, Алжир 1679 чылда Голландия-биле керээлди харылааларга кирген. Англиа-биле болгаш Голландия-биле кызырал дугайыңда керээлери ол 1682 чылда кылган. Американы Баттышкан Штаттарынын хамаларышпас чоруну бир-ле дугаарында хүдөп көөрүнгени бирөөн Алжир болган болгаш ол өң-биле үш керээлери—1795, 1816 болган 1816 чылдарга чарган.

Иччалажок ам АНШ-тың дегилчези-биле француз чартыктыг болуктерин төлгөзүлдериңиз алжир улустуң национал-хосталгалыг шимчөөшкенин бээр чоруну шыныгырап дээш төөгүтү чылда казанын орадалып турар чоруну болза, «чүдүк-бузар дайынны» буугу сорулга килерилер—Алжирниң бодус байлактарыны амылган эгээртинмес амыл-кочкаларга байлп турар Француз болгаш америка монополияларынын амыл-чорудулганын хей-нитиниң кичкелгелди чардыттырар дээш кылдынын турар мыдыг чүс-дир. Херек кырында Алжирниң бүгү экономикаын контролдан турар француз сан харлаачылары Малле, Мирабо болган Ротшильд ол чуртан чылдуру улам-на хей амыл-кочкаларын сорул ап турар. Чүгө 1947 чылдан эгез 1954 чылга чедир Алжирде 22 француз компанияларын амыл-кочкаларга 458 миллиондан 7.155 миллион франк акша чедир өскөн. Алжирде дайынның 40 айларының дугузуна боттарының орадалары 2—3 катлап көвүдөлүп болган алжир дайынын улам-на үргүзүлүп турар аргалыгына шуут согушталдыг улуг бөлүк компаниялар Францила бол.

Иччалажок каш борбак империализтерин француз улус-биле холуштур көрү болза, өң карык аладала болуп ийик. Францианың амылчы чоноарынын каала массалары колонизаторларын алжир авантюризмга улам-на шийтирдиг улаулары турар. Француз улустуң Алжирниң улусу-биле эп-сеткал каттыштырталызынын дугайың хамкытын мурдунда Францианын амылчы чоноарының өң улуг партизаны — коммунистерин партизанын турар-бодалы чугаалап турар. Алжир айтыртыгы талаш-биле резолюцияны оң Топ Комитетинин онзалды меделелини болза, «амылчы дайынның политиказы чүгө долу буурап дүшүшкүн-биле доолаган турар болуру». «Достуг амылдары чедип алыр деп шийтирдип күзел-биле долдунган улусту чарыгар аргалыг деп чүгө согу кижилер болуп болуру» деп француз компартиянын ТК-зы айткан.

Хамаларышпас күрүне болуп догуннарынга алжир улустуң эргелерин хүдөп көөрүн күш-амылдан бүгү-нитти конференцияны, француз херөөшкениниң эвеле, Амылдарың коммунисттик эвилели болган Францианын депшигелги өске-да организациалары база неген турар.

Алжирде «чүдүк-бузар дайын» бүгү депшигелги кижилер терегелетениң ханы килеңешкенин хаймытырп турар. Азияны болгаш Африканын чурттары алжир улустуң чөгүтү негелелерин шийтирди дегил турар, ол чурттарынын дыка хөй боттары база-ла империализтер дараалдан чоокта чаз хосталганын. Азия болган Африка чурттарынын

эп-сеткал каттыштырталызынын Клар конференцияны Францианың Алжирге националдыг дайынны килеңиң бурдуу шаап, француз чазактын болгаш Алжирни хостарынын Национал фронтунуң аразынга чугаалажышканынын организациалары кийгырган. Конференцияны шийтиривини буугаар Азияны болгаш Африканын хей-хей чурттарында Алжирниң улусу-биле эп-сеткал каттыштырталызынын комитеттерин тургускан.

Мароккону болгаш Тунистин чазактары хамаларышпас чорук дээш алжирлерни демиселди чугаа чок дегил турарынын дугайың меделегенер. Согу Африканың Алжир-биле коза ийи күрүселериниң турар-бодалы француз колонизаторларын кылдын хайныктырган, чүд дээр, олар Тунистин кызыгарында Сакет-Сиди-Юсеф суурун бомбалары ишкел мыдыг өңүк чөгүтүп мурдунга бөсүн доолашканар. Ол агрессти үзүлгелдин болгаш алжир дайынын бодун бүгү делегейде бурдуу шаап турар.

«Кижини эргелерин үрөш Француз эрге-чаргыларын кылган араатазыг үзүлгелерин» улаурамышкыны элдер-«Алжирниң дооламы Египеттиң Национал куралы үндүргөн».

КНО-нуң Кол Ассамблеянынын сөөлү сөзүсүндө алжир айтыртыгы чугаалажып көөрүтүп инициаторлары Азия болган Африка чурттарынын чазактары болган. Колонизаторларын удуралышканын тургаж, КНО-нуң Уставынын бугунга таарыштыр Алжирде байдалы шийтирээринге чугаалажышканын эгезден болгаш өске-да чөгүтү аргалар амылдаттынын турар деп күзөөшкени илергейтетинген резолюцияны сессияга чүлүлдүтүп көргөн.

Бо хүнерде Тунисте болгаш Марокко, Египетте болгаш Сауд Арабиясында, Индия болгаш Бирма, Кыдатта болгаш Чадонияда эртин турар массалык митингилер болган хуралдар КНО-нуң Кол Ассамблеянынын сөзүсүн амылдарга чорударындан шудуру оталган турар француз колонизаторларын үзүлгелери бурдуу шажыларың үн улам-на мытыр-чагылаанын турар.

Алжир улустуң чөгүтү күзел-чүткүлдери Совет Эвилелиниң улустары база дегил турар. Колонизаторларын сударындан өлүрү деп шийтирген амыл алжир патриотчу кыс Джамила Бухарели болган национал-хосталгалыг шимчөөшкенин өске-да кижилериниң амыл-тынын камгалары дээш бүгү делегейге байлган кампанияга совет кижилер илелейлиг киришкен. Ол кампания баштайгы таарымчалыг тунистердин берген. Уш алжир патриоттары, оларын аразында Джамила Бухарели өлүрүп шажылар дегил бүгү амылдарында албадал амылдары-биле солаан. Алжирде дайыннан когараанарга тодаргай дузаламчыны СССР-нин Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай нитилелдеринин Эвилели база көргүзүп, алжир дегенерге хувап бөөрү-биле Тунисче чегинелерге продуктулары, үлгүтүр бараанарын болгаш эмерини нитиле-биле 1 миллион рубль түңгө чоруткан.

Москва хоорайны Калининский согууда округуну согушчуларынын хуралына Н. С. Хрущевтиң чугаалааны дараамдыгы сестерге бүгү совет кижилер каттыжып турар: «Улус бүрүзү бодунун салым-чолуну долу эргелиг ээни болуп болган турар-даа ужурау деп чүгө вени колонизаторлар билген турар үе келген».

А. КРАСНОВ.

ТУНИС. Француз шери самолеттары Тунистин алжир кызыгарынын чоогууда турар Сакет-Сиди-Юсеф суурун бомбалар турар.

Чурукта: Кызыл Крестинин үрелип калган чүкү автомобилниң бугулулары албан кижилериниң көрүп турары. Фото Интерконтиненталды.

„1958 чыл тайбың дээш демиселдиң херээңге улуг чедийшиктериниң бээр“

(Ф. Жолио-Кюриның меделели)

АФИНЫ. (СЭТА). «Авги» солунга парлагтыган меделелине Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даргазы профессор Фредерик Жолио-Кюри атомлуг чепсекте эдере бүдүреринге улур, ракеталыг базаларны тургузарына улур, чепселенишкенини дүжүрери болгаш улустар аразында калы амылжалыга дээш демиселди күштелдиреринге делегейниң улустарын кийгырган. Ракеталыг базаларны тургузар дугайында НАТО-нуң чөвүлелиниң Париж сессияныын шийтиривиниң делегей байдалын нарыктыгында иш берген деп ол дыйнаткан. «Европага ракеталыг базаларны тургузарынын планарын, водородтуг бомбаларыг реактивтук самолеттарын ады-ады чурттарың кырында соксаал чок ужудушкунары дайынның кыжанышкынын күштелдиреринче аппарат чыдар» деп Жолио-Кюри меделген.

Хей-хей парламентилер болгаш чазактар ракеталыг базаларны тургузарына улур, адролуг чепсектиң шенелелерин соксалыр чорукту дегил чугаалап херейин, Жолио-Кюри онзалды меделген. Атомлуг чепсекте хостуг эезиниң Европага тургузарынын планын хей-нитти болгаш политиктиг амылдарыг каала-биле деген. «Хей-нитти болза дегил тазаан чепселенишкенини дүжүрериниң болгаш күрүлөр аразында калы амылжалыгынын талашына чаз болган шыдар деп Жолио-Кюри чугаалаан.—Чепселенишкенини дүжүрериниң болгаш улустар аразында калы амылжалыгынын айтыртыгы талашына конгрессти июль 16—22-де чымдырары шийтиривиниң Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң күзөөшкенини оңе улаган. Санал-ооалды болгаш амылдар дүжүрүлганын солчур органы тайбыңны бүгү талаакчыларында ол конгресс бөрү. Тайбыңнын херөө тиленин дээш бүгү делегейниң улустарынын тура-соруун илерептиривини аразын тывар херек. 1958 чыл тайбың дээш демиселди херөөңге улуг чедийшиктерини бөөрине бугурелди мен».

Бельгияны хааны Елизаветанын Совет Эвилелинде келгени

Бельгияны хааны дээри Елизавета Совет Эвилелинде келген чөрүп турар. Дээри хааны Совет Эвилелинде кээп, Делегейни скрипачыларынын болгаш пианистерин П. И. Чайковский атты конкурсузунун хүндүгү аалчымы болуу деп, СССР-нин Дээри Советинин Президиунун Даргазы К. Е. Ворошилов чазан турган.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң шийтирлерини

ДЕП. (СЭТА). Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунун 29 чурттарың төлгөзүлдери киришкен сессия бодунуң амыл дооскан. Сессия дараамдыгы документилерин хүдөп алган: чепселенишкенини дүжүрери болгаш тайбың коза-хөлбө турар дээш улустарың Бүгү-делегей конгрессиниң дугайында меделге; Индонезия дугайында резолюция; Алжир дугайында меделге.

Үймөңчилерге удур чазак шериглериниң дайын чорудулгалары

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Төп Суматра үймөңчилерге улур чазак шериглериниң күштелген дайын чорудулгаларынын дугайың дыйнаттышкан, индонезия радио үймөңчи болуктү депшик чарелери болуп Бухиттинигини болгаш Падангынын улаанышкыны чөөн болгаш согу талалардан чазак шериглери бурунгаарал чөрүп турар деп айткан.

Улуг-Хемнин эринде.

Фото эрхит С. Телгер-солдуу.

КИНО

„Чанныктыг чылдар“

Он сес дугаар чүс чылдың ортан үезинде Барыны Европа чурттарында амылчы шимчөөшкени калбарган болган 1848 чылдың улуг революцияларына чеген. Ол чылдын Венгрияга база революция тилкөн болгаш оң тергидекчи Кешут Венгрияны буржуазтыг Австриянын дараалындан хосталган тускай эргелик күрүне кылдыр чарлаан. Ол чорук Австрияның чартыкчыларында таарышкан болгаш чаз дайынга база катлап белеткени бергенер. Оң-биле калы бир өңгү генерал Австрия-биле чугаалажып алган, Республикага улур Хорватияга үймөң үндүргөн болгаш хоорайлары, суурлары эртелди, чуртакчы чонону өлүрүп турар берген. Эскерленишкенин деринлешкенине килеңени чон аял улур демисел шери тургузарын эрге-чаргыдан негезен. Ол дайынга венг улустуң боттарынын дайынчылары улур мадырыг демисели «Чанныктыг чылдар» деп киво чугаалап турар.

Чурттуң ол, бо булуңарында диязыр кижилер дайынчыга улур демисел дээш шериге кирери-биле кээп турганар. Республиканың чамдык улуртуг амылдары болгаш шери командирлер тускай эргелик Республика эвес, а хааныг күрүне тургузар дээш орадалып, үймөң үндүргөн генералдыктерини кылдын турар. Иччалажок чонунуң кымышкыны-биле үймөң үндүргөн генералдык шери чыла шалган, чуртап үндүрүп, Австрия-биле кызыгарга чеге берген. Иччалажок командирлер чорунуң бурунгаары соксалыр дээш дузалап келер. Ол дузалап солдаттарды кыла-ла өөрбөн болгаш чүгө дузалап чартык арта чок болганар. Ол аразында австрияктер бүгү шери Венгрия-биле кызыгарына мөңгөп алган болгаш дайынны эгелээр дээр Венгрия болган революция шалтыктап турган. Иччалажок өлөр от амылдарынын сөөлү белеткелерин кылдын турганар.

Кол командирлер Кешуттан дузалап келген. Ол-ла дүне халлаан дайыны улаулары негезен. Иччалажок ол тугушкунга венглер чедийшик чок болган болгаш улуг чидирте таарышканы. Шери командирлериниң чүгү-да билбес мугулабын, чоноңу херөө дээш демисел хөңү чөгүн ол тулушкундан солдаттар билген. Иччалажок оларны аразында революцияны херөөңге кызыгар чок бердинген офицер Шандор бар. Ол—шудуруч. Венгрияны хостуг чөрүп күзүлгөн генералдары ону бодунуң талашына киирип, буржуазтыг үзүл-бодалык ыраажымы кылды алыр дээш орадалышкыны чедийшик чок болуп доола-ган.

Венгрияны Трансвалы районунга чуртап турган румынар, венглер болгаш болгарларын аразында өң-өжөн кымыл, олзаны хан төгүшкүңүг дайынче чыгар дээш австрияктер бүгү аргалары амылган турган. Тайбың чуртап турган суурлары эртелди, чонону өлүргүлө каан, ону болгалар азы румынар кылган деп чөрүп турган. Иччалажок Трансвалы байдал берген болгаш ыла венг шеригин кол командирлеринге революцияны херөөңге бердинген буугу полководчу херек турган. Иччалажок

Венгрияны президентини Кешут польш генерал Банин чазал келген болган Трансвалы кол командирлер кылдыр томулаан.

Генерал Бом ол черге келген, бир-ле дугаарында шериглер ортузунга калды чуруну тургускан. Шери казарманың чедип келгере, экин тайымы болуу салып каан, а болу ыракта ойлап өргөн. Бом боону алган, комитеттиң чеге берген. Шери казарманың-ла, мурнуку өлүргүлө-да калды-да чурук, кыскаал чок болган. Солдаттарга аш-чөм, пил-хөп, өк-чепек чедийшес турган. Чамдык солдаттар чонону үлгелер таарышканын тургулаан. Чондан чү-хөө хушчал алган солдатты боолап шилер деп генерал Банин бир-ле дугаарында үндүргөн дузалаан ол.

Румынарда тура-халышкан, хостуг чорук дээш демисел турган эскертер база турган. Бом олар-биле дараан-на харылашкан болгаш бот-боттарында дузалажы бергенер. Олар аразында артыгары берге оруктары шузуун австрияктер эжелеп алган болган кымын-да эртерибей турган. Диял венг солдаттарга өңүктери-биле артыгары аял-ла бир чүс турган, арага сөөрткен кижилер болуп алган-да эрте бээр, өскөөр-да казармалары.

Генерал Банин австрияктер-биле шийтирди демиселерини хуну чокшошуп келген. Румынардан үгер-боолап сөөртүп келери-биле тергелги атыртыг дайынчылар чоруду-кан болгаш тулушкуну канчар чорударынын планын кылды алган, үгер-боолап алыр дээш шериглер баарда калды-ла багай чүс чылга чеге бергенер. Чөзбө шав үгер-боолары ап алган, дедир чөрүп ора ор-ла маап чыган австрияктерге таарык бергенер. Мегелден эртер арта чок болган болгаш олар шуут-ла дегилкелер. Ирап чорой баганда атыртыг австрияктер соонда суруп чедип келгенер. Үгер-боолап сөөрткен эштерин чорудушкан, эрес-мадырлыг дайынчы Дюрк кызын орутка чыдып алган, дайынчыны бурунгаар эртерибөөн. Ол, аял өлгөн.

Солдаттарын ортузунга тайлыр амыл чорудары-биле Бөмге шулуку Шандорну чорудушкан. Генерал Бом өң килегине дыка өөрөн болган болуңу бирги дузалажымы кылды алган. Шандор шулукутерин чиди сестери-биле, шыныг херектин тилелегинге улуг бузурели-биле солдаттарын революцияның буугу дайынчылары кылдыр кижилеп ап шыдаан.

Австрияктер-биле улуг тулушкуну эгезден. Тулушкуну килин тулаң турар үгер-боо сөөрткен дайынчылар чедип келген. Бом шеригин түр калы аткаарлары дузалаган, чаз келген үгер-боо-биле калдып келген дайынчылар хөмө боолап турган, тулушкунга тилел алган. Иччалажок Трансвалы байдал экижөөн.

«Чанныктыг чылдар» деп кинога венг эртерин 1848 чылдың революцист бодушкунарын чедийшикниң көргүзү шыдаан.

Н. СОЯН.

Редитор Н. С. ШОЯГУ.

Калчаараар аарыны чайладыры

Калчаараар аары—аар аарыг болур. Ол нургулайында-ла калчаа ыт кызыгарында уламчылап чышпанын. Калчаа аарыг ыт мады, кижилерин болгаш эолерин-даа амылар. Даштындан көрге калык малдарга-да ол аарыг халдан туруп болур.

Мындыг айымдыг аарыдан чайлары белең. Амытанарын, ылаңгыя иттиң болгаш моортайны кызыр, шыр чорундан чайлаар херек.

Амытанарга кайы-хире-даа кызыркан кижилер калчаа аарыдан баш улур камгалар тарышканын кылдырттары чугула. Ол тарышканын чөгүтүр үезинде эгезөө, төңчүңгө чедир ууктеп чокка чорутууда ол чүгө иччалажок ам дузалыг болур. Тарышканын кылдырттары берге эвес.

Иттарын бүртүктөп, оларын үргүлү багга тургузар, агаарга үндүрерге база-ла баг бакында тулуп чөрүрү херек.

Калчаараар аараан итти, моортайны болгаш өске-да амытанарын доп-дараан чок кылып ууткааш, ол дугайында мал эмиңгине дыйнадыр. Амытаннар калдыг-да азы-биле араанда оларын мал эмиңгелетини шийчидери чугула.

Калчаараар аараан амытаннар-биле, ылаңгыя калчаа ыт-биле шыныг демиселди чорудар херек.

Тыва областың санитар-чырыдышкын бамчыны.